

«Αντιγόνη» του Σοφοκλή από το Εθνικό Θέατρο Παλαιστίνης

Κείμενο στα Αραβικά:
Αμπούλ Ραχμά
Παταουί
Κείμενο στα Αγγλικά:
Ατέλ Χακίμ
Σκηνοθεσία: Ατέλ
Χακίμ
Σχεδιασμός σκηνικών
και φωτισμού: Ιβ
Κολέ
Μουσική: Τρίο
Joubtran
Παίζουν: Χουσάμ
Απού Εϊέσι, Αλιά Απού
Γανπιά, Καράλ Αλ
Πάσια, Γιασμίν
Χαμάαρ, Σατίν Σαλίμ,
Νταούτ Τοτάχ.

Κάθε καλοκαίρι καλωσορίζω

το Διεθνές Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος έχοντας κίνητρα προσωπικά. Ομολογώ ότι με ενδιαφέρουν πολύ οι εκτός του ελληνικού χώρου παραγωγές. Θέλω (και συχνά μου δίνεται τέτοια ευκαιρία) να βλέπω έργα του αρχαίου ελληνικού δράματος σαν καινούργια. Θέλω με τη βοήθεια των ξένων κυρίως δημιουργών να λαμβάνω μέρος στο πείραμα, όπου το τόσο γνωστό (ή έτσι νομίζω;) υλικό υποβάλλεται σε μια επεξεργασία από ανθρώπους με διαφορετικό πολιτιστικό υπόβαθρο, με διαφορετικές θεατρικές πρακτικές, με διαφορετικές υποκριτικές παραδόσεις. Ενδιαφέρομαι για τις επιλογές τους, για τις αντιστοιχίες των κλασικών έργων με την πολιτική επικαιρότητα των χωρών τους και τις προσωπικές τους ιδεολο-

γικές αναζητήσεις. Ελπίζω σε αποτέλεσμα που να είναι χρήσιμο σε μένα ως θεατή και αναγνώστη, επειδή αν κάτι φθείρεται, είναι σίγουρα όχι το κλασικό κείμενο, αλλά η δική μου ματιά, και έτσι με μια ματιά ξένη προσδοκώ να δω τα πράγματα αλλιώς φωτισμένα, αλλιώς ιδωμένα.

Θαρρώ πως η «Αντιγόνη» είναι έργο ιδιαίτερα ταιριαστό στην εποχή που ζούμε. Απανωτά και ασταμάτητα είναι τα παραδείγματα της σύγκρουσης των λαών με την εξουσία τους. Λαών λέω, αλλά ατόμων εννοώ. Καθώς οι εκδηλώσεις διαμαρτυρίας είναι μεν μαζικές, αλλά αυθόρμητες και τις περισσότερες φορές υπαγορευμένες από προσωπική αγανάκτηση και όχι υποκινούμενες από οργανωμένους φορείς, έτσι ώστε η συμμετοχή να παίρνει τη διάσταση μιας ατομικής απόφασης και πράξης. Οπότε το εμβληματικό πρόσωπο της Αντιγόνης ξαφνικά σπάει σε χιλιάδες άλλα, από τους ακίνητους όρθιους διανοούμενους στην Ταξίμ μέχρι τις απελπισμένες Ισπανίδες νοικοκυρές που χτυπάνε κατσαρόλες. Και είναι εντυπωσιακό, μέσα από τα πόσα πρόσωπα ηγετών προβάλλει ο Κρέων, πόσοι

τιμονιέρδες νομίζουν/νόμιζαν ότι κρατούν γερά τα τιμόνια των κρατών τους και τα οδηγούν σε μετωπική σύγκρουση με τους ανθρώπους τους. Και αν σας ξενίζει η απλουστευμένη γενίκευση της σοφώκλειας φόρμουλας στα πιο πάνω, ας μιλήσουμε για την πληθώρα ερμηνειών που μπορεί ένας σκηνοθέτης να χρησιμοποιήσει σ' ένα σημερινό ανέβασμα της «Αντιγόνης». Μήπως θα δει την ηρωίδα του έργου σαν ζωσμένη με εκρηκτικά τρομοκρατίσσια, σαν μια μαύρη χείρα που φανατικά τηρεί τους θεϊκούς/θρησκευτικούς νόμους και παραβιάζει τους νόμους της ανθρώπινης κοινωνίας; Μήπως σήμερα στην Αντιγόνη ταιριάζει η μορφή της αναρχίζουσας φοιτήτριας η οποία αψηφά κάθε εξουσία που επιβάλλει με βία τη θέλησή της; Ποιος μπορεί να είναι ο Κρέων σήμερα; Πειπεισμένος υποστηρικτής της υπάρχουσας τάξης πραγμάτων που αντιμάχεται το χάος της ανεύθυνης ανταρσίας; Τυφλωμένος ηγεμών που σύγχυσε τον εαυτό του με το κράτος;

Στην παράσταση του Εθνικού Θεάτρου Παλαιστίνης σε σκηνοθεσία του Αιγύπτιου σκηνοθέτη Ατέλ Χακίμ, το εθνικό χρώμα είναι έντονο, όμως η

ευθεία πολιτικοποίηση των πραγμάτων, αν την ανέμενε κανείς, δεν υπάρχει. Ο σκηνοθέτης δεν επιδιώκει υπερβολικά άμεση σχέση με το Παλαιστινιακό, δεν κάνει τον Κρέοντα Ισραηλίτη. Δύο είναι τα κύρια πολιτικά μοτίβα που διαπερνούν την παράσταση. Ο Κρέων επιλέγει να βασιστεί στη βία και μ' αυτό αποκλείει την ηθική ως γνώμονα συμπεριφοράς και η Αντιγόνη δικαιολογεί τον μαξιμαλισμό της με την προσωπική της θυσία. Ο πρωταγωνιστής της παράστασης Χουσάμ Απού Εϊέσι χρησιμοποιεί αναγνωρίσιμο τύπο αλαζόνα και δημοκόπου ηγέτη. Η Αντιγόνη στην παράσταση είναι λιγότερο διευκρινισμένη, η ίδια η πράξη της αντίστασης εδώ είναι σημαντικότερη από τα κίνητρό της. Όμως εκτός από τις πολιτικές διασυνδέσεις ο σκηνοθέτης βρίσκει άλλα

κανάλια επαφής με το σοφόκλειο κείμενο. Τρία κύρια πολιτισμικά στοιχεία παίζουν τον ρόλο της γέφυρας. Ο θρήνος πάνω από τα νεκρά πτώματα των αγαπημένων προσώπων είναι το ένα. Η γεμάτη τραγική στωικότητα μουσική του παλαιστινιακού τρίο Joubtran είναι το άλλο. Το τρίτο είναι η επιλογή του σκηνοθέτη να αντικαταστήσει ένα από τα χωρικά του Σοφοκλή με το ποίημα του Παλαιστίνιου ποιητή Mahmoud Darwish, ένα πραγματικό «Άξιον εστί», όμορφο ακόμα και μέσα από τους υπέρτιτλους της μετάφρασης, που επικοινωνεί με το αρχαίο κείμενο, υμνώντας τις αξίες της ανθρώπινης ύπαρξης. Πιστεύω πως ο Ατέλ Χακίμ δεν προσπάθησε να μάθει τους Παλαιστίνιους ηθοποιούς να παίζουν αλλιώς από τον τρόπο με τον οποίο θα έπαιζαν έργα σύγχρονου και κατανοητού στο κοινό τους ρεπερτορίου. Μπορεί κανείς να ονομάσει κάποια στοιχεία της παράστασης ακατέργαστα, άθωα ή γνήσια, η επιλογή επιθέτου ποικίλλει, πιστεύω, αλλά ως θεατές ταυτιστήκαμε με ανθρώπους που εκεί μπροστά μας προσπαθούσαν να κάνουν το κλασικό κείμενο δικό τους.

Νόνα Μολέσκη

nona.moleski
@philelefttheros.com

